

Johann Simonius

**DE IVRE NATVRAE,|| Omnium Humanarum honesta-||rum legum fonte.||
ORATIO.|| Publicè à || JOANNE SIMONIO || pronunciata.||**

Rostock: Möllemann, Stephan, 1596

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1780925999>

Druck Freier Zugang

F. Simonius.
R. U. j. 1596.

15
DE IVRE NATVRÆ,
Omnium Humanarum honesta-
rum legum fonte.

ORATIO

Publicè à
JOANNE SIMONIO
pronunciata.

ROSTOCHII
Typis Stephani Myliandri, Anno 1596.

MAGNIFICIS, CLARISSIMIS
& Consultissimis Viris,

Dn. JACOBO BORDINGO,
Cancellario Megapolitano:

Dn. BARTHOLOMÆO CLINGIO:

Dn. ERNESTO COTMANNO:

J. V. Doctoribus & antecessoribus:

*Illustrissimi Megapolitani Ducis Senatoribus,
patronis meis colendis. S. D.*

VLRICI Ducis interpres, BOrdinge, sacrati,
Et magnum invictæ Themidos colu-
menque decusque:

Doctaq; facundæ laus, CLINGI, & gloria
linguæ.

Tuq; ERNESTE decens sinuosi juris ocellæ:
Accipite hæc placidi, quæ nostra Camœna
probat

Floribus elegit; Mæcenatesq; labori
Huic tenui nostro spurcos defendite Momos.

B. V. 5. Id. Julij. A. 1596.

V. V. V. Exc.

Joannes Simonius.

Oratio de jure Naturæ, Fonte omnium Legum.

Libros de Legibus Ciceronis explicaturus, quod foelix faustumq; sit; operæ precium facturum me existimabam, si pauca quædam præmitterem, quæ à lectione horum librorum, sapientiâ penè divinâ refertorum, non essent aliena. Id enim consuetudine receptus mos postulat. neque ego minus ad horum librorum tractationem, quam ad sacra, lotis manibus lotisq; pedibus accedendum duco. Itaque de **LEGIS Naturæ**, quod ea Fons sit universi juris humani, quam potero, brevissimè dicam. Legis auctor mihi adsit. neq; vos, Auditores, vestrâ mihi benignitate & humanitate deesse, id quod à vobis peto & contendo.

Atque, quod in institutione, quæ à rectâ ratione proficiscitur, fieri & solet & debet, idem ut sequamur: definiendum principiò videtur **Jus**, ut intelligamus, quid sit id, de quo hîc disputetur. Juris enim notiones plures sunt, quibus nunc de loco in quo jus redditur: nunc de cognatione dicitur. Interdum idem est jus, quod Græcis τὸ δίκαιον: nonnunquam, etsi rarius, jus pro ipsâ juris arte sive scientiâ accipitur.

Nobis verò hîc *jus est præceptum de iis rebus, quæ in vitâ honestè & rectè degenda ad alterum potissimum pertinent.*

Est enim juris & legum proprium præcipere sive jubere & vetare. Unde hæc legis Virtus Modestino Icto. dicitur. & pulchrè inquit Seneca, Leges quid aliud sunt, quam minis mixta præcepta? Quem autem sive Moyſis, sive

Solonis

A 2

l. 7. ff. de ll.
epist. 95.

Solonis leges potissimum respiciunt? nisi, ut in Ecclesia loqui solemus, Deum & proximum. *Hoc jus in duo genera tribuitur, in Divinum & Humanum.* Leges enim aliæ immediatè Deum auctorem habent, αἱ καὶ ἡ νόμος ἀνακτος Ἰσὲ θεῶν ἰσὺν ἔχει, quæ idè super Jovis Principis sacro sedent folio, ut est in Orphei hymno apud Stobæum: quas ipse Opt. Max. cùm naturæ humanæ earum noticiā initio impreisisset, voce suā deinde revelavit & promulgavit. Aliæ verò humana auctoritate perferuntur & perrogantur. De illis unde essent, nunquam dubitatum fuit apud eos Homines, quos diviniore auri vis illustravit. Sed de Humanarum legum origine, etsi saniores Ethnici eam ad Deos retulerunt & coelum: sunt tamen, qui furenter fingunt, & Homines non esse ad justiciam natos, & opinione jus esse constitutum. itaq; quemadmodum aliarum, quæ in dubio posita sunt, rerum, ita legum mutationem liberam esse, gubernationemq; morū similem esse ferarum cicurationi, nulla certa norma constanti, adeoq; disciplinam esse Tyrannicam, & cum natura pugnantem quandam coactionem, turpiter sunt mentiti. Quod genus hodiè quoq; multos reperias, qui gubernationem morum nihil pensi habentes, cū nescio quo petulantiae spiritu impulsī & persuasi ad ἀρτιαν non ad sanctam vitam se conditos exultiment, disciplinæ repagulis remotis in barathrum nequitiae & lasciviae petulanter se præcipitant. Qui certè in maximo errore & tenebris plusquam Cimmerijs versantur. Quò mihi videtur magis necessarium, sæpè omni cura incumbere in cogitationem de Fonte & Origine Juris, ut & qui sani sunt, habeant unde confirmentur, & qui corrupti, unde emendentur. Ita enim existimandum est, hac ipsā de origine juris doctrinā ad morum vel bonitatem corroborandam, vel pravitatem corrigendam nihil

17
nihil esse aptius, nihil efficacius, nihil præsentius.

Quænam igitur est, inquires, origo legum humanarum? *Honestæ & iusta sunt talia* non opinione hominum, sed *Naturâ* sunt iusta. naturam autem rationis veritatem nuncupamus. Est ergo origo juris & Honesti, non Solonis *ἀρχαί*, non Lycurgi *πῆται*, non XII. Rom. tabulæ, sed innata quædam Homini vis, ut Cicero loquitur lib. 2. veteris Rhetoricæ, seu *νομοὶ ἐννοίαι*: quæ sunt radij sapientiæ ac lucis divinæ, sparsi in mentes Hominum, ut sint testimonia de Deo, & regant mores, & gignant artes, quarum usus in vita est necessarius. Quæ noticiæ vocantur & sunt leges Naturæ, id est, Leges à Deo verè naturæ humanæ inditæ: Paulo Apollolo veritas: Græco cuidam Theologo, *ἀντιδιδαντὸ νόμου*: Platoni atque Aristoteli jus non scriptum: Demostheni *οἰκία φύσεως*: Ictis. jus gentium & jus naturale. quod Ulpianus quidem sensit habere Hominem cum bestiis commune. Sed improprie. Et si enim in brutis sint quædam inclinationes & affectiones iusticiæ, sicut & virtutum aliarum simulachra: quemadmodum Plutarchus in Camillo, Xiphilinus Dionis in Imperatore Augusto, Demosth. in Aristogitonem, Aristophanes in Avibus, Plinius & alij testantur: æquum tamen & jus eis non inest. Iusticia enim alienum præcipue bonum spectat, munus suum alienis impertit, & ad hoc ratione & oratione opus habet. At bestia quicquid faciunt, sua causa faciunt, ac ratione & oratione carent. Unde cum illis nulla societas esse potest, & per consequens nec ulla juris communio.

Itaque licet equos fortes, serpentes prudentes, turbines castas appellare: verum iustas sive iniustas animantes, præter Hominem, nullas dicemus. Animal enim hoc providum, sagax, multiplex, acutum, memor,

l. i. ff. si
quadrupes
paup. sec.

quem

A 3

quem hominem vocamus, non sibi soli natum est, sed ortus ipsius partem patriæ, partem parentes vendicant, partem amici: atque, ut placet Stoicis, quæ in terris gignuntur, ad usum hominum omnia creantur, homines autem hominum causâ sunt generati, ut ipsi inter se alij alijs prodesse possent. Idem animal solum est ex tot animantium generibus & naturis particeps rationis & cogitationis: solumque, in quo iusticia ejus elucet, inter animantes ad DEUM contemplandum & amandum est natum. Neque enim audiendi sunt, qui idcò creatum esse Hominem non tam ridiculè quàm flagitiosè commenti sunt, ut esset animal in mundo versutum ad aliâq; fallenda paratum. Bruta enim animantia, ajunt, fallacia esse non poterant ob stulticiam & stupiditatem: Superi verò ob probitatem: Hominum igitur, inquit, ingenia facta sunt ad fallendum parata. Quasi verò tanti facienda fuisset fraus, ut animal Deus procrearet versutum ad aliâque fallenda paratum? Quasi verò omnes fallaciæ, doli, machinæ, simulationes, mendacia, præstigiæ non sint malæ? in Deo autem fonte omnis boni sit aliquid mali? Nec Academicorum commento indulgendum est. Cùm enim Plato in 1. de LL. dialogo dubitare videatur, sitnè res seria Homo, an per jocum & ad ludum à Dijs facta? Hanc sententiam ita exposuerunt aliqui, ut admirabile hoc mundi theatrum, ludicram scenam fecerint: Homines histriones, qui corporibus obducti tanquam personati tum cômicas, propter nonnullam læticiæ speciem, tum Tragicas, propter lamentabiles casus, texerent fabulas, Dijsq; spectandas exhiberent, quibus illi mirificè delectarentur. Quæ in impiam fabulam non inelegans ratio inclusa est. Etenim non intuetur DEUS nostra, ut ex illis voluptatem aliquam capiat aut dolorem; sed ut in impios animadver-

advertat, & eorum facinora & scelera ulciscatur, beneque de ipso merentes præmijs afficiat. Non igitur huus ergo Homo est creatus. Sed Hominis extremum Bonum **DIVINUM** est Numen: ad cuius cognitionē ut perveniret, & singulari quodam illud ipsum amore persequeretur Homo, non solum præclara quadam eum conditione Deus creavit, qua cuncta animalia anteiret; sed mirificis illum muneribus, communicata imagine sua, cumulavit. Ex quo effectum est, ut, quemadmodum **DEUS** est substantia intelligens, in qua est sapientia discernens recta & non recta, & voluntas liberrima volens recta, & sua quadam læticia acquiescens in rectis, & nolens contraria, eaq; vera indignatione repellens ac destruens: sic **ANIMA** Hominis incorrupta esset, natura intelligens, in qua perfecte lucebat Noticia **DEI**, & illa sapientia, discernens iusta & iniusta, & habens voluntatem liberam, gubernante Spiritu San. volentem iusta, plenam fiducia & læticia in Deo, & dominantem inferioribus viribus sine earum contumacia, sine peccato & sine morte. Ex qua perfectione etsi primi nostri progenitoris culpa exciderimus, & ex imagine Dei facti simus larva Sathan; tamen in *Natura etiam corrupta & Noticia Dei & Legum honestarum semina*, quasi ex fracta nave rudera, *superfunt*. Etenim id quod de **DEO** cognosci poterat, manifestum est in animis nostris, in quibus Dei, cuius progenies sumus, vestigia circumferimus, seu, ut Cicero hic loquitur, quorum ductu & auspicijs nos Deorum agnatione & gente teneri videmus. Cum enim quod rationis est expers, non possit efficere id, quod compos est mentis, ut Zeno inquit; In nobis autem iam mens intelligens, boni & iusticiæ approbatrice: necessariò sequitur Deum esse mentem intelligentem, boni & iusticiæ approbatricem, tantò nobis præstantiorem, quanto

Rom. 1. 19.

quantò causſa præſtat ſuo effecto. Ut taceam *μὴ μολῶν*, quæ Paullus Apoſtolus vocat, mundi ſcilicet hoc thea- trum admirabili ſapiētia & varietate diſtinctum & orna- tum: ordinem & conſenſionem partium uni verſi: motio- num cœleſtium æquabilitatem atq; conſtantiam: admi- rabilem denique Humani corporis fabricam: quæ o- mnia Deum in proſpectum ita ponunt, ut non ſolūm eſſe illum, ſed & Bonum & infinitum & ſapientem & liberum, & æternum & providentem apertè declarent, adeoque Deum quaſi contrectandum nobis exhibeant.

Aſt. 12. 17.

Itaque in hac quoque Naturæ depravatione radios di- vinæ mentis, quanquam valdè reſuſos, in nobis ſcintil- lare deprehendimus: quorum vi Homo, etiam non rena- tus, ad Deum aſpirat ac contendit, ad eumque indagan- dum nonnunquam etiam, quanquam fruſtrà, aſcendit.

Cic. 1. de ll.

Quod ita verum eſſe videmus, ut ipſa barbaries & feri- tas ab eo abeſſe non poſſit, quin Deum habendum ſciat, etſi ignoret, qualem habere deceat. In ijs autem, ad quo- rum animos fabricandos aurum contulit Jupiter, id eſt, qui ſaniores ſunt mente, Ethnicis videmus, ſi ductum ſcintillantis in ipſis imaginis Dei ſequantur, quàm reli- gioſè de Deo ſentiant & loquantur, inter quos Socrates etiam pluralitatem Deorum ad unitatem cum præſentif- ſimo periculo vitæ revocare non dubitavit.

Plato in A-
pologia So-
cratis.

Sed uti Deū eſſe natura videt, ſic invocandū illū & honore afficiendū agnoſcit. Cum .n. humanæ res in magno ſemper æitu ver- ſentur, qui ſapientiores ſunt omni tempore, non ſolūm de eventis ſolliciti ſunt, ſed in conſilijs etiam cavent, ne labantur: quorum neutrum humanitus cum fieri poſſe animadvertant, ad mentem aliquam confugiendum ſta- tuunt, quæ non tantūm videat futura, ſed ſucceſſus et- iam gubernet.

Plat. in
Timæo.

Unde Plato. *τὸ γὰρ πάντες, ὅσοι καὶ καὶ ἐν αὐτῇ σωφροσύνης μετέχουσιν, ὅτι πᾶσι ὁρμὴ καὶ σμικροῦ*

157
 κροὶ καὶ μεγάλα πρᾶγματ' ἰδὼν αὖ καλῶσιν. Alij verò,
 quos Plato superioribus insipientiores facit, quanquam
 non desipiunt, in opere Deum invocant, & ad divinam
 opem animum appellunt: quod Homerus de Ducibus
 in prælio non uno loco innuit, & Historia Græca ac Ro-
 mana declarat. Eademq; Natura Duce, *Genes viderunt*
sacrificandum interdum Deo, & subinde vacandum ei tota mente,
 utpote, cui debemus, quicquid boni habemus. quia αὐ-
 τὸν γὰρ ἔσμεν, ut Aratus, atque ut Plato inquit, θαῦμα
 πᾶν ζῶν θεόν. Deo autem alij Ethnicorum sola mente,
 eaque pura litandum censuerunt, templum Dei existi-
 mantes cor esse Hominis Deo obedientis. litandum au-
 tem hoc modo, non festis fastis, sed per totam vitam iu-
 dicabant. Ita enim Plato sæpè admonet, ut Honesto &
 Pulchro, qui Platoni ipse Deus est, vacemus, eiq; non
 unum diem dedamus, sed vitam integram destinemus.
 Alij in colendo Deo non tam mentis καθαρισμὸν, quàm ri-
 tus & ceremonias, quæ in oculos incurrerent, spectarunt.
 Quare longius à mentis unitate & cultu aberrarunt.
 Idemq; ut rectius ceremoniæ administrari possent, Sa-
 cerdotes & sacrorum Reges eis præfecerunt, formamq;
 divinis rebus alij aliam addiderunt. Præsertim Roma-
 ni in sacris instituendis & custodiendis ad superstitionem
 diligentes fuerunt. Quos enim Deos, quas Deas
 non effinxerunt? quæ templa, quæ delubra, quæ fana,
 quas aras ijs non construxerunt? quot hostiarum genera
 ijs non mactarunt? hostias majores, hostias lactantes, ho-
 stias animales, ruminales, injuges, eximias, succidaneas,
 ambarvales, piaculares, prodigas, mediales, Caviarès,
 optatas, Harvigas. quos denique Pontifices, quos Salios,
 quos Flamines, Augures, Epulones, Feciales, Arvales, Ve-
 stales non constituerunt? Qua in re tamen cum Romani tū
 cæteri, qui luce divini verbi caruerunt omnes à naturæ
 B lege

Arat. citā-
 te Apostolo,
 Act. 17, 23.
 Plac. de H.

Briffon. in
 form. lib. 1.

*Antimach.
lib. 2. The.
or. 2.
Rom. 1, 25*

Rom. 2, 15.

*Arist. 2. po-
lit. 2.*

lege immensum deflexerunt: ad quam si conversi fuissent, ex ejusdem mentis suæ seu animæ unius trinitate, Dei unitatem in Trinitate adorassent. Sed evanescere, Paullus queritur istam scientiam legis in cogitationibus Hominum non renatorum, adeo ut veritas, id est, vera, noticia naturalis commutetur in mendacium, seu falsas & mendaces opiniones de DEO, & gloria immortalis Dei transformetur in similitudines non tantum rationalium Hominum, sed etiam bestiarum ratione carentium. Etsi autem gentes, quò diutius de Deo cogitarunt, eò longius ab eo recesserunt: tamen inexcusabiles erunt, quod, cum Natura dictante, esse Deum creatorem, viderent eum colendum; ignorarent autem quis esset, & quomodo is esset colendus: quod vel inde colligere, proclive illis erat, quod in optimis etiam suis de Deo cogitationibus accusarentur: animum tamen non appulerint ad quærendam annunciationem revelationis divinæ in Ecclesia: quam Deus ob id semper in illustri aliquo regno aut Monarchia constitutam, adeo conspicuam in toto orbe terrarum reddidit, ut omnes gentes celestis doctrinæ lumen non sub modio occultatum, sed in candelabro positum palam intueri possent.

A DEI cultu Natura ad Hominem descendit. Quemadmodum enim innatum est omnibus hominibus ESSE DEUM, eumque ab operibus agnosci: ita eisdem quasi insculptum est, *Hominem esse ad societatem creatum: ideoque colendum esse ordinem ad conservationem societatis necessarium*, & in ipsa societate à Natura præscriptum. Non enim frustra sibi datam esse à Natura vocem sentit homo & orationem: natura enim nihil facit frustra, id quod coelum, elementa, herbæ, pecudes testantur: sed vocem, ideo, ut esset indicium rei molestæ atque jucundæ, & hanc quidem cum reliquis animantibus communem:

Oratio

19
Orationem verò sibi soli concessam esse divinitus intel-
ligit, ut ejus beneficio tum utilia inutiliaque, tum hone-
sta turpiaque manifestaret: quæ certè frustra in Homi-
nem contulisset Natura, nisi eum in animal Politicum si-
mul effinxisset. Hinc ergo patet, propensionē ad societa-
tem civilem naturalem esse. In qua societate ordo
non minus naturalis est, quàm ipsa societas: ordo, in-
quam inter eos qui regunt & reguntur, qui præsunt &
parent. Omnem enim, ut est apud Ciceronem, natu-
ram necesse est, quæ non solitaria sit neque simplex, sed
cum alio juncta atque connexa, habere aliquem in se
Principatum, ut in homine Mentem, in bellua quiddam
simile Mentis, unde oriantur rerum appetitus. In ar-
borum autem, & earum rerum, quæ gignuntur è terra,
radicibus inesse principatus putatur. Constituta au-
tem Dominatione & imperij potestate, id quoque quod
pareat & alterius ditioni subjiçatur apparet. Sic & Ho-
mo imperium habet naturale in bestias, ut præstantius
animal: & in Homine ipso naturaliter dominatur mens
estq; *τῆς ἀναγκῆς*, ut animæ potestati subjiçatur cor-
pus, & menti atque rationi ea subsit pars, in qua sunt af-
fectionum motus: ne, si iste ordo perturbetur aut res ex-
æquetur, perturbetur tota Humanitas. Quod si in ipsis
etiam Hominibus discrimen reperiatur tale, reperta
jam dominatio, & ita constituta naturalis servitus erit.
At in prima societate, quæ est legitima maris & feminae
conjunctio, ex qua societate domus oritur, in qua sunt
Parentes & liberi, Domini & servi: in eâ domo disci-
men tale reperitur. Etenim, qualis est animæ Princi-
patus in corpus, talis est Dominorum in servos: quale
verò est Mentis imperium in appetitum, tale est paren-
tum in filios: qui quoque ut pareant, id ipsum innatum
habent. nam quemadmodum omnibus non modò Ho-
minibus

Cic. 2. de
N. D.

minibus, sed etiam animalibus inſevit Natura ^{ἐν τῷ φύσει} ~~ἐν τῷ φύσει~~ erga liberos; ita metum quendam indidit liberis, & reverentiam erga parentes.

*Arist. in 1.
Pol. Instit.
tit. 2.*

Conſtituta igitur jam in ipſis etiam Hominibus erit. Dominatio itemq; ſervitus. idque non ex inſtitutione & more, ſed ~~ἐν τῷ φύσει~~ ^{ἐν τῷ φύσει}. Aliter enim de ſervitute ſentit Ariſtoteles, aliter Jurisconſulti. Hi quidem ſervitutem contra Naturam eſſe perhibent: Ariſtoteles autem, diſtinguendo rem, ut ſolet, duplicem facit ſervitutem, Unam Naturā, alteram Legibus conſtitutam. Servus à natura eſt is, qui ingenio, conſilio, & virtute deficit. Servus lege, qui bello victus in alterius poteſtatem venit. Quot ergò reperire licet, qui ingenio, conſilio & virtute deficient, tot tibi ſervos propone, reges licet illi ſint, regumq; filij. At eos negabis à naturā eſſe? Intuere theatrum omnium rerum, & in eo hoc unum animadvertes, quomodo inferiora omnia ſuperioribus, ut mancipia dominis ſubjiciantur: ſic terra aquæ, aqua aeri, aer igni, omnia elementa, & ex eis mixta imperio cœli ſubjecta, influentiam motum lumen ab eo habent. quorſum autem in elementis, imò in plantis, in belluis ordinem dignitatis & ſervitutis natura præſcriberet, hominibus verò, quos illorum Dominos finxit, Imperium negaret? Sed redeamus ad inſtitutum. Demonstratum itaque eſt, eſſe in ipſis etiam Hominibus dominationem à naturā conſtitutam, repeririq; eam in ſocietate Domus. *Ad cujus ordinis Imaginem deinde efficta eſt Civitas:* in qua qualis conjunctio eſt inter conjuges, talis eſt imperij forma, quæ dicitur *ἀριστοκρατία* cum optimi & præſtantiffimi viri Reipub. præſunt. Præſſe autem, ut hæc quoque dicamus, oportet maritos ſemper, quia ſint tales, qui præſſe debeant, propter ſexus præſtantiam: quemadmodum optimos in Reipub. præſſe oportet propter ſapientiæ & virtutis

*Casus 1. Pol.
tit. 6. 2.*

tutis excellentiam. Quod si, quemadmodum Aristoteles inquit, imperium teneant mulieres, veluti illæ dotatae dote, ut Megadorus Plautinus ait, dapfili, quæ in servitutem redigunt viros: tunc res depravatur, & jam est vitiosa administratio, & à naturali detorta: quale barbaricum & naturæ adversum imperium Amazonum fuisse, perhibetur, quas appellat Homerus ἀνπανεῖρας, id est, contra viros politas, seu eas, quæ vocantur viragines: & ut Poeta cecinit, quæ cum viris audent concurrere: à quo genere devicti populi γυναικονεγάτες, sunt dicti: qualis etiam est perversa Ægyptiorum consuetudo, ubi virilis sexus intra domos residet, colosque torquet, atq; feminae foris alimoniam sollicitæ comparant, secundum Sophoclis Oedipum Coloneum. Idem in repub. superbia potentum gignit. *Oligarchian* enim vocant, quando unus & alter in Repub. Principes & auctores sunt consiliorum, ac cæteri, veluti fistulæ, sonum ab his inspiratum reddunt. quod tam est contra naturam quam cum viro mulier dominatur. Fontem credo vos in maritali gubernatione videre ejus formæ πολιτείας, in qua optimorum & sapientissimorum consilio omnia in repub. administrantur, atque ex illius defectu, hujus quoque παρέκτασιν animadvertere. Sed sunt in domo non tantum conjuges, verum etiam parentes & liberi; sunt etiam domini & servi. sunt etiam Fratres. Ad illorum imperium regia conformata est *ποτεστας*. talis enim rex debet esse erga subditos, qualis pater est erga liberos: qualesq; hi sunt erga illum, tales sint subditi adversus regem oportet. Quare Homerus, omnis ille sapientiæ humanæ & Eloquentiæ parens, regem laudando patris nomine eum non raro celebrat. Et Herodotus scripsit: Persas Cyrum patrem vocasse ob clementiam & benignitatem erga sese. Augustus quoq; Svetonio teste, universos subditos non aliter quam

Arist. 3. Ethic.

Plant. in Aulul.

Ilia. 2.

En. 2.

Ilia. 2. 3.

Herod. in Thalia.

Sveton. in Aug.

Eph. 6, 4.

Herod. in
Thalia, in
disputatio-
ne trium-
virum illa,
de optima
Reip. for-
ma, gravis-
sima & il-
lustri.

quàm membra, partesq; sui corporis complexus est, nec Dominus dici voluit, sed pater Patriæ, ut ipso nomine Pietatem non potestatem præ se ferret. Officium autem patris consistit in *νουθεσία κυρίου*, & in *παιδεία* & in nutritione. Talis fit ergò & bonus Magistratus: primum efficiat, ut vera doctrina in suis regionibus sonet: hinc curet disciplinam: ultimò sit nutritor & defensor suorum. In his consistit beata civium vita, quæ moderatori non aliter proposita esse debet, quàm gubernatori cursus secundus, medico salus, Imperatori victoria. Qui secus imperant, eorum herile imò ferinum est Imperium: quale est in *Tyrannide*, cui volupe est violare omnia jura divina & humana, diripere privatas & publicas facultates, exorbere sanguinem civium, grassari fraude, simulatione, sophistica, manifesta crudelitate, permittere improbis infinitam licentiam, ut latissimè vagetur omnis generis turpido. Restat Fratrum amor, quem simulacrum Natura fecit ejus gubernationis, quæ *δημοκρατία* dicitur, in qua universæ multitudinis arbitrio cuncta reguntur. Nam quemadmodum inter fratres majorem minor observat; juris autem, quod est filiorum, communio existit: ita in *δημοκρατία* qui virtute minus præstat, honore afficit eum qui plus præstat; libertatis autem precium & publicæ rei gubernatio ad omnes æqualiter pertinet. Atque veluti; ubi *παρέκβασις* fit ab amore fraterno; odia, quæ inter fratres oriuntur, tantò sunt acriora & funestiora, quantò acrius est acetum, quod ex optimo & præstantissimo vino generatur: id quod vel unica Eteoclis & Polynicis historia testatur: sic, quando degenerat *δημοκρατία* in *ἀναρχίαν*, fit in ea confusio cyclopica, in qua nemo audit alterum, sed ut quisq; est furiosissimus, ita plurimum auctoritate valet: estque longè pejor *Tyrannide*, in qua cum locum habeat *σωτηρία*

πολιτεία, fit, ut Tyrannus aliquos foveat ac defendat. at Anarchia nemini parcat, sed in omnes tāquam bellua quēdam immanis æqualiter sœvit. Ergò hic est ordo ad conservationem societatis humanæ necessarius: ordo, inquam, in ipsa societate domus à Natura, teste etiam Aristotele in Politicis præscriptus: juxta quem Rempub. constitui necesse est, ut aut unus imperet, aut sapientes, aut tota multitudo, & cæteri pareant. Eumque ordinem honore affici & conservari natura præcipit, quod, perturbato illo, tota vitæ civilis societas perturbetur & pessum eat. Quod cum natura duce intelligerent viri prudentes, non tantum Magistratus auctoritatem legibus munierunt, ita etiam, ut; quanquam hoc durius est; si quis Principis statuam, conflasset, vel in ejus statuam lapidem jactauisset, lege Julia Majestatis eum condemnarent: sed patriam potestatem, tanquam fontem & fundamentum politici ordinis circumleperunt, actione ingrati parentibus contra Liberos constituta & potestate iidem facta ingratos liberos exheredandi. Existimabant enim, & rectè existimabant, oportere rerum omnium, ordinum omnium, Magistratuum omnium, confusionem sequi, si non in parentum metu & potestate liberi retineantur.

Ostendi, Auditores ornatissimi, quomodo Dei notitia mentibus hominum naturaliter sit insita, & quomodo sacrorum cultus, & Sacerdotes & Magistratus ex *κοινὰς ἐννοίας* defluerint. Quæ cum ita sint, possumusnè dubitare, quin totum jus Romanum publicum, quod, latè acceptum, sacra, sacerdotes, Magistratus continet, originem ex iisdem naturalibus notitiis habeat? Sed de jure Romano publico alio loco fortasse dicendum erit. Nunc ad reliqua pergamus Legis naturæ capita. Eadem Lex naturæ dicitur, cum Homo ab humanitate sit dictus (Homo sum, ait Terentius, humani à me nihil alienum puto) valde

Homini

De quibus
Cic. lib. 2.
& 3. de LL
item de
Magistrat.
aurea bulla
Caroli 5. &
tres sere po
steriores
C. libri
tractant.

Es. 58, 7.

1 Tim. 1, 9.

Rom. 1, 29

Gal. 5.

l. ut vim ff

de just. l. 4

in pr. l. sci

entiam ff.

ad L. Aquil

Menoch. lib

2. cent. 3.

casu 287.

& 2. seqq.

arbitrar. j.

qq.

l. 1. §. cum

arietes ff. si

quadrupes.

l. 1. ff. de vi

& vi ar-

mata.

Camer. in

Polit.

Homini natura & ingenio, serviciam, crudelitatem, homicidium ad-
versari & repugnare. Seipsum enim lædit, qui alterum of-
fendit; quando nihil tam simile est Homini, quam Ho-
mo, nec tam aqua aquæ, aut ovum ovo simile, quam Ho-
mo est Hominis. cui convenit, quod Esaias ait, Homi-
nem Hominis esse carnem, interq; hominum scelerato-
rum genera *Ανθρωποι* enumerantur. & Cicero lib. 2. de
finibus inquit: Omne animal simul ut ortum est, & se-
ipsum & omnes suas partes diligit, & omnis natura vult
esse conservatrix sui, ut salva sit & in genere conserve-
tur suo. Ex hoc ergo principio juris præceptum or-
tum est, quo vetamur aliquem lædere vel fraude vel vi.

Hinc descendit, quod omnium gentium legibus prohibita sunt homici-
dia, & hominum corpora sacrosancta habentur, & sarta tecta ab o-
mnī injuria conservantur. Hinc lex Cornelia de sicariis, hinc leges
Juliae de vi publica & privata. Hinc item corporis & vitæ, nostro-
rum quoq; ac libertatis licita defensio ac custodia. Hinc ædes sunt
collocatæ muniendi causa contra Homines & bestias, ut tu-
ti ab illorum insidijs simus. Hinc nemini decrectandum col-
ligimus, quod non minus hominem fauciet, qui famam
lædit, quam qui jugulum petit. Hinc deniq; pro recuperatio-
ne aut defensione rerum bella sunt introducta.

Sed & cupiditas procreationis non est propositi & consi-
lij, sed juris naturæ. Cum enim, utor verbis Camerarij,
Homo ad conservationem speciei sit conditus, ultrò quo-
que ad eam impellitur, ut causa & fons hujus non in
nobis, sed ipsa rerum natura reperitur. Quod etiam
de consequentibus hanc procreationem intelligi potest.
Nam cuncta complectuntur atque fovent procreata &
propagata à se, idq; in stirpibus quoq; & fructibus ani-
madvertitur. Bestiæ autem pro suo partu quam acriter
propugnant? ut ille Leo Homericus *Ιλιάδ. g.* ut as-
inus, ignavissimum alioquin animal, qui pullo laboranti
etiam

etiam per ignem succurrit: ut Tigris, raptorem catulo-
rum perniciosissimo persequens cursu. Cui & hoc naturali-
ter adjunctum est, ut quod procreatum est, id à procrea-
tore, sensu prædito, ametur. Ex quo perspicui potest, con-
jugia virorum & uxorū à Natura conjuncta esse: id quod vete-
res Academicos Peripateticosq; docuisse Cicero de finib.
scripsit. Attico verò ita: Filiola tua te delectari lætor, &
probari tibi *συνῆν φουκὴν* esse *πρὸς τὴν τέχνην*. Ex his
jam colligere in promptu fuerit, qui hoc modo non con-
jungantur, eos esse eximios & divinos quosdam, quem-
admodum veteres locuti sunt, Homines (quod genus
paucissimos reperiri Plato affirmat) aut nihili & malos
esse, extirpatores, quantum in ipsis est, generis sui, & por-
tenta quædam hominum, aut corporibus vitiatos. In-
quibus tamen omnibus cupiditatem naturalem procrea-
tionis remanere intelligendum, sed aut reprimi, aut per-
verti, aut impediri. Et si autem hæc cupiditas com-
munis est omnium animantium & naturalis: in Homine
tamen & peculiari hujus natura, quæ est Rationis & o-
rationis, non est illa cupiditas, sicut in bestiis vaga atque
inordinata seu *ἄτακτος*, quemadmodum neque reliquæ
appetitiones: sed deliberationem habet & moderationem
animi & Honesti respectum. Unde & ætas & genus &
naturæ eorum, qui copulandi matrimonio essent, in be-
nè constitutis civitatibus considerata ac definitæ fuerunt.
Et ex hoc ritus conjugiorum nuptiarumq; leges ortæ sunt.
Atque ita adolescentiæ in utroque sexu castitas ac pudic-
itia Naturæ ipsius edicto sancita fuit. Cum enim
conjugi hi, neque tamen Bestiarum more temerè ac va-
ga libidine conjugii debeant, consequens est, ut omnes,
qui humanam, id est, suam naturam inviolatam con-
servare volent (nolle autem quisquam sine maximo
scelere poterit) integros se naturali & legitimæ conjun-
ctioni

Cic. 4. de
finibus.

Cic. 7. ad
Attic. ep. 2

Plat. 6. de
repub.

de quib. 8.
lib. ff. 23.
24. 25. &
prior 27. 18
lib. 5. C.
& Nov. 12.
& 22.

C

Tiraq. l. 7.
de l. conub.
Metam. 10.

libr. 7.
πλ. πκ.

tionem servant, secundum veræ rationis præscriptionem.
De quo summa animi tranquillitas & optima ipse viræ
degenderæ existere solet. Contra verò in conscientia
impuritatis atque flagitiorum, gravissimè perturbati o-
mnes consuevere. Itaque præclaræ sunt pudiciæ Lau-
des apud profanos etiam Homines; apud Stob. serm. 65.
& serm. 5. & 6. Tuo præsidio puerilis ætatis insignia
munita sunt, ait Valer. Max. lib. 6. c. 1. Tui numinis re-
spectu syncerus juventutæ flos manet. Te custode ma-
tronalis stola censetur. Itaque severæ sunt adversus a-
dulteros poenæ sancitæ, ut *Lex Julia de adulteris vel de
pudicitia* quemadmodum vocatur in l. Reos & l. seq. C.
eodem: ut apud Cumæos *Lex ὀνομάτω*, ut refert Plu-
tarchus: ut apud Athenienses mors, & apud Pisidas,
quemadmodum Stobæus refert, poena infamiæ. Nec
obstat, quod multi populi passim stupra impunita reli-
querunt, veluti Lacedæmonij, Plutarcho teste: veluti Per-
sæ & Lydi, apud quos virgines cunctæ meretrices erant:
veluti Assyrij, Mauri, Babylonij, in quibus & nato geni-
trix, & nata parenti juncta est, & pietas geminato crevit
amore, ut Myrrha queritur apud Ovidium: atq; hinc
concludit jus naturæ vagas & nefarias commixtiones re-
misisse, invida jura Magistratum negasse. Hæc, in-
quam, non impediunt, quo minus Lex Castitatis sit lex
Naturæ. Conscientiæ enim testimoniū tolli non potest:
quin illud ipsum etiam damnat, quod tamen admittimus.
Conscientia autem dictat adulterium esse injuriam na-
turæ illudq; damnat. Unde & Aristoteles adulterium, uti
foedissimum crimen execratur.

Ut autem conservationem speciei, ejusq; quod pro-
creatum est, amorem natura nobis ingeneravit: sic eadem
parentes facti sumus ad conservandam rerum distinctionem. Quod
quare natura negasset Hominibus causa nulla est, cum
stellis, plantis, lapidibus, proprias ea vires inseverit.

17

Sed & ipsum Dominorum servorumque discrimen, quod
 ē natura paullo ante deduximus, distinctionem rerum,
 naturalem comprobat. Præcipue verò, cum nihil tam
 consentaneum sit naturæ, quàm Ordo, ecquid à Natura
 magis abhorre existimabimus, quàm bonorum com-
 munionem Platonice? quæ propriarum rerum negli-
 gentiam gignit, quæ fontem liberalitatis exiccat, quæ pa-
 cem atque concordiam civium, quantum in ipsa est, tur-
 bat. Nam quod in proprietate litigium est, id non ex
 proprietate possessionis, sed ex malitia & improbitate,
 Hominis evenit. Est itaque distinctio rerum natura-
 lis: quod inde quoque patet, quod ab optimis legistato-
 ribus semper poenæ in Fures sint constitutæ, uti in lege
 Romanorum. extantq; de hoc genere varij Tituli, *Titu-
 lus de Furtis, de Abigeis, de Balneariis, Lex Julia peculatus, Repe-
 undarum, de annonæ, Lex Flavia de plagiaris & alia iis similes.*
 Sic apud Lycios Stobæus scribit, si quis liber furti damne-
 tur, cogi eum servire. Unde & fures servi sunt appel-
 lati, ait Nonius Marc. κλοπή μεν χρημάτων, ἀνελούτερον
 ἀρπαγή δὲ ἀναίχωντον, ut inquit Plato. In quam senten-
 tiam præclare canit Hesiodus: Δὼς ἀραγὴν, ἀρπαγὴν
 δὲ κακὴν, θανάτῳ δότῃρα. ubi θάνατον servitutem vocare,
 mihi videtur: quod Domini in servos olim vitæ necisq;
 potestatem haberent: quos & levissima de causa occi-
 debant, antequam immanitas illa, Antonini Imper. con-
 stitutione circumscriberetur. Sic apud cæteros etiam
 populos aliæ sunt in fures constitutæ leges: ut copiose
 annotat Alexander ab Alexandro, lib. 6. Genialium die-
 rum c. 10. Quin Valerius Maximus, lib. 8. c. 7. & Agel-
 lius lib. 7. c. 15. testantes, furti damnatum esse, qui jumē-
 tum aliorum duxerat, quàm quo utendum acceperat:
 item qui longius produxerat, quàm quem in locum pe-
 tierat; docent quanta fuerit primi sæculi, ipsa natura
 monente

Aristoteles
 lib. 2. Pol.
 c. 3.

Pla. de rep.
 Hes. 1.

Alex. ab A-
 lex. lib. 6.
 g. d. c. 10.
 Val. Max.
 lib. 8. c. 7.
 Agell. lib. 7
 c. 15.

Plur. in vi-
ta Lycurgi.

Cic. 2. off.

monente, sanctitas & severitas in furto execrando & puni-
niendo. Existimabant enim hi omnes, neque tantum
existimabant, sed ex ipsa natura hoc ipsum hauserant,
qui furantur, eos distinctionem rerum evertere, pertur-
bareq; pacem & quietem reipub. inter cives, injuriam in-
ferendo ei, cui suas res auferrent. Nec mover, quod
Lycurgus fures adolescentes non damnavit, ut ait Plut.
Id enim contra ipsius conscientiae dictamen sanxit,
quemadmodum etiam scribit sentitq; Franciscus Con-
nanus in Commentarijs in jus civile. Ex rerum di-
stinctione *permutationes* postea ortae sunt. Nam cum non
omnis ferat omnia tellus, eam ob causam quadam per-
mutatione necessitatibus humanis est succursum, ex per-
mutationibus autem reliqui penè *contractus* extiterunt.
Etsi autem rerum, quas natura Hominibus ad vitam &
victum largita est, possessiones sint propriae: tamen pro-
prias eas Natura esse voluit non aliter, quam cum com-
municatione ad conservationem societatis necessaria.
Quamobrem, quemadmodum alteri non est eripiendum
aut vi aut fraude, quod ipsius est; sic ita tenendum est
proprium, ut simul de proprio colatur *beneficentia* & gra-
tutudo: & in communicandis actionibus servanda est ju-
sticia, ne altera pars laedatur. Haec Cic. quoq; praecipit,
Naturam inquiens ducem sequi debemus, & communes
utilitates in medium afferre, mutatione officiorum, dando,
accipiendo, tum artibus, tum opera, tum facultatibus de-
vincire hominum inter homines societatem.

Eadem Natura dicat, *Hominem ad agnitionem veri esse
conditum*: ideo veritatem esse in omnibus rebus aman-
dam: quia nihil est tam secundum ipsarum rerum
naturam, quam veritas, quae est agnitio rei, & sermo de
re, sicut res est. Et nihil tam pugnat cum rerum
ipsarum natura, quam mendacium, quod aliud
dicit

dicit, quàm quod res est. Sicuti de procis Homer.
 inquit *ἄλλ' ἀγορεύοντες, κατὰ δὲ φρεσὶν βοροδόμου δ' ἔσθ'.* Itaq;
 miro consensu omnes tum Poetæ tum Oratores & Græci
 & Latini solo Naturæ lumine ducti mendaciū damnant.
 Homer. Iliad. 4. *ὅτ' ὃδ' ἔστι ψεύδειον πατρὸς Ζεὺς ἔσθ'.* ἀπα-
 γὰς neque enim mentientibus Jupiter pater erit auxilia-
 tor. Sic Plato in Dialogo de justo ait, *ψεύδεις ἀγαθὸν ἄδινον.*
 Sic Aristoteles lib. 4. Nicomacheorum *ψεῦδος* ait *ψευτι-*
ον, quia turpissimum est vitium & homine ingenuo &
 liberali prorsus indignum. Sed veritatis Encomia varia
 videantur apud Stobæum. Mendacij autem vitupe-
 rum, & pulcherrimæ contra illud Ethnicorum sententiæ
 apud eundem. Hæc ergo *veritas omnium Artium inventrix*
est & procreatrix. Hæc *justicia est fundamentum.* nusquā
 enim & nunquam tuta futura essent hominum inter se
 commercia, colloquia, ultimæ voluntates, contractus,
 pacta conventa, si impune mentiri, si fallere, si jus calu-
 mniari, si falsa dicere liceret. Quod cum natura Duce
 intelligerent Homines prudentes, factum est, ut optimis
 legibus cum populi cæteri, imprimis verò Romani, de
 mendacij scelere, varias constituerint & condiderint le-
 ges. qualis est, *Lex Cornelia de injuriis: Lex Cornelia de falsis:*
consultum divi Claudii, & aliæ ijs similes Principum con-
 stitutiones, quæ omnes contumeliam & injuriam verbis
 factovè fieri vetant & prohibent.

Deniq; lex naturæ dictat bonos favore, honore, &
 defensione dignos esse: malos verò, qui suis maleficijs
 societatem & tranquillitatem publicam turbant, & sunt
 pestes communitatum, esse coercendos & puniendos:
 quia ignoscendo nocentibus innocentum salus custodiri
 non potest. Ex hoc fonte officiorum distributio in Republ. geo-
 metrica exitit, & *Judicia nata sunt*, quæ nihil aliud sunt, quam
 justitiæ administratio, qua & lites sopiuntur, & bonis

Odyss. 2.

Iliad. 4.

Plato.
Aristot. 4.
Ethic.

Stob. serm.
X I.
Stob. ser. 2.
Cic. e. offis.

de judicijs
publ. 2. lib.
48. ff. & 2.
lib. 9. C.

in Oration.
πρὸ τῆς
συντάξε-
ως.

pro Roscio.

Hes. I. ep.

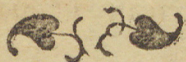
præmia, malis poenæ deferuntur. Sic Demosthenes: ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡμῶν οὐκ ἔστι σωτηρία. Et Cicero: Judicia, inquit, aut distrahendarum controversiarum, aut puniendorum malefactorum causa reperta sunt. Quò Hesiodorum malefactorum causa reperta sunt. Quò Hesiodorum illud quoque spectare videtur: ubi significat, piscibus & feris & avibus quidem à natura datum esse, ut se ipsos devorent: Homini verò justiciam esse datam, quæ sanè multò est optima. Nisi enim judicia essent, homo hominem, potentior debiliorem, quemadmodum piscis lupus lupum, devoraret. quod ne fiat, sanctis judicijs est acceptum referendum: in quibus oratione & sapientia dirimuntur controversiæ, postquam, rationibus collatis, veritas inquisita fuit, & justicia explicata. quare nihil quoq; ad hominis naturam propitius accedit, quam forensis disputatio, in qua, ut dixi, veritatis & justiciæ fit inquisitio & administratio.

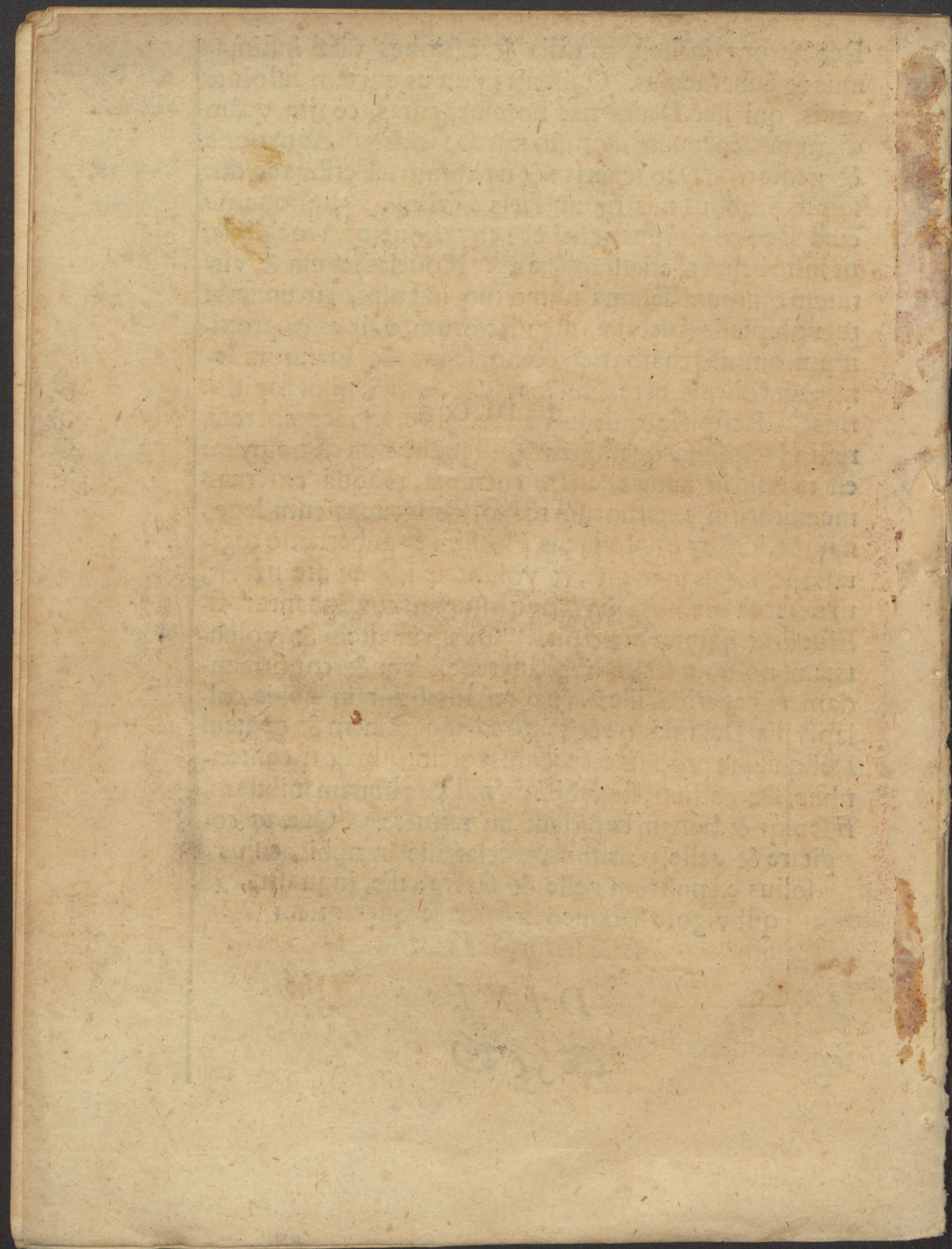
Planum me fecisse arbitror, Auditores Humanissimi, quod initio proposueram, nimirum quod in Legibus omnium gentium cernimus, id in natura haberi. quod autem in Natura habetur, id præceptis Dei congruere, nunc quoq; dicendum esset. neque hoc tantum, sed illud quoq; quodnam sit discrimen inter Leges Moysis & XII. tabularum præcepta, & inter disciplinam & obedientiam juxta Leges Solonis & juxta Leges Moysis. Verum hæc ab alijs & alias dicuntur. Illud tamen in principio hujus Lectionis Studiosis ob oculos statuere volui, ut in Animi nostri quisq; fabricam & dotes aspicientes consideremus, quantam vim rerum optimarum mens Humana contineat; & simul tanquam Boni officiorum rationatores computemus, cujus muneris colendi efficiendiq; causa nati simus & in lucem editi. Imago enim Dei sumus, & ad justiciam, ut Cic. loquitur, nati; id est, in hunc finem à Deo creati, ut juxta normam Legis à
DEO

27

Deo naturæ insitam consilia & actiones vitæ institua-
mus & gubernemus. Quisquis igitur es, qui tam dissolutè
vivis, qui nec Deum nec homines curas, cogita, quàm
dignum Deo, quàm dignum te ipso facias! Agnatione
& gente cum Deo teneris: Tu te ipsum sceleribus ac dis-
solutis moribus tuis filium facis Diaboli. Rationem
cum Deo communem habes: tu rationem ita negligis,
ut infra bruta te etiam abjicias. Noticias legum & vir-
tutum omnium semina animo tuo insculpta circumfers:
tu voluptatis, lasciviæ, mendaciorum, odij erga proxi-
mum omnisq; barbariei, coeno, legum & virtutum se-
mina ita obruis, ut te nihil magis sit *ἀνομιον*, nihil flagitio-
sius. Resipisce, quisquis es, resipisce, ad mentem redi,
redi ad te ipsum. quanquam istud redire non est nostrum:
est tamen in natura, etiam corrupta, reliqua externa
membrorum externorum rectio, congruens cum lege,
naturæ, imò ex ea profluens. Fit enim ea gubernatio cogi-
tatione Legis in mente, & voluntate imperante nervis,
ut externa membra sic moveantur aut contineantur, si-
cut Lex naturæ præcipit. Quam mentem & volun-
tatem nostram si illustrandam regendam & confirman-
dam suscepit S. ille S., næ restaurabitur in nobis col-
lapsa illa Dei imago: & tantò ad agnationem & gentem
Dei quisque propius accedemus, quantò majori conten-
tione, Deo adjuti, studebimus militare bonam militiam,
fidemq; & bonam conscientiam retinere. Quæ ut co-
gitare & velle possimus, efficiat ille in nobis, cujus
soli est nostrum velle & facere: ille, inquam,
qui vigore flammeo in corda se quærentium
se benignus infert.

D I X I.

in oration.
ἐν τῇ
συντάξει
ως.
pro Roscio.
Hes. I. eg.

præmia, me
τῶν δικαστῶν
quit, aut dis
dorum male
um illud quo
bus & feris &
iplos devorer
sanè multò est
hominem, pot
lupus lupum
est acceptum re
tia dirimuntur
tis, veritas inqu
hil quoq; ad ho
forensis disputat
inquisitio & ad

Planum me fe
quod initio propo
mnium gentium o
tem in Natura hab
quoq; dicendum et
quodnam sit discrim
larum præcepta, &
xta Leges Solonis
ab alijs & alijs dict
jus Lætionis Studio
Animi nostri quisq;
sideremus, quantam
mana contineat; & si
cionatores computem
diq; causa nati sumus
Dei sumus, & ad justit
in hunc finem à Deo c

feruntur. Sic Demosthenes: ἐν
τῇ ἀρχῇ. Et Cicero: Judicia, in
controverſiarum, aut punien
ſſa reperta sunt. Quò Hesiodo
videtur: ubi ſignificat, piſci
dem à natura datum eſſe, ut ſe
verò juſticiam eſſe datam, quæ
ſi enim judicia eſſent, homo
orem, quemadmodum piſcis
quod ne fiat, ſanctis judicijs
in quibus oratione & ſapient
poſtquam, rationibus colla
juſticia explicata, quare ni
am propius accedit, quam
dixi, veritatis & juſticiæ fit

Auditores Humaniffimi,
irum quod in Legibus o
in natura haberi. quod au
eptis Dei congruere, nunc
c tantum, ſed illud quoq;
ges Moysiſ & xii. tabu
nam & obedientiam ju
Moysiſ. Verum hæc
tamen in principio hu
ſtatuerè volui, ut in
lores aſpicientes con
ptimarum mens Hu
ni Boni officiorum ra
neris colendi efficien
diti. Imago enim
loquitur, nati, id eſt,
ta normam Legis à
DEO